

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

GENEL DEĞERLENDİRME RAPORU

2024 YILI YAPI İŞYERLERİNDE
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ PROGRAMLI TEFTİŞİ

(Ekim, 2025)

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

ÖNSÖZ

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 49'uncu maddesi ve çalışma hayatıyla ilgili diğer maddelerinde Devlet; çalışanların hayat seviyelerini yükseltmek ve çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam oluşturmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri almakla yükümlü tutulmuştur. Bu yükümlülük Devlet'in çalışma hayatını kontrol etmesini gerekli kılmaktadır.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı olarak sosyal hukuk devleti temelinde emeğin ve hakkın esas alındığı, diyalog mekanizmalarının etkin bir biçimde işletilerek çalışma ahenginin hâkim kılındığı, uluslararası norm ve standartlara uyumlu, yenilikçi bir çalışma hayatı oluşturmak vizyonu çerçevesinde temel misyonumuz; çalışma hayatını düzenlemek ve denetlemek, işgücü piyasasının yapısal sorunlarını çözmek suretiyle büyümenin istihdama katkısını, istihdam ve işgücüne katılım oranını artırmak, nitelikli insan kaynağı oluşturmak, sosyal güvenliği yaygınlaştıracak tedbirler almak, iş sağlığı ve güvenliği kültürünü geliştirerek tüm çalışanlara sağlıklı ve güvenli çalışma ortamı oluşturmaktır.

Anayasa kapsamında, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile verilen görevlerin denetimle ilgili kısımları; 5690 sayılı Kanun ile onanan Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Sanayi ve Ticarete İş Teftişi Hakkındaki 81 sayılı ILO Sözleşmesi gereği Bakanlık Rehberlik ve Teftiş Başkanlığına verilmiştir. Bu kapsamda, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının çalışma hayatını denetlemeye yetkili birimi olan ve çalışma barışının tesisinin sağlanması amacıyla görev yapan Rehberlik ve Teftiş Başkanlığının, çalışma hayatı ile ilgili mevzuatın uygulanmasını izlemek, çalışma şartları, çalışma ortamı, çalışma ilişkileri, iş kazaları ve meslek hastalıkları, kayıt dışılık, iş sağlığı ve güvenliğine yönelik ihlaller ve benzeri risk kriterlerine dayanarak işyerleri ve sektörler düzeyinde analizler yapmak, çalışma hayatının denetimi ve raporlanmasına ilişkin ilke, yöntem, standart ve teknikleri geliştirmek, denetim rehberleri hazırlamak, denetimlerin etkinliğini ve verimliliğini artırıcı tedbirleri almak, bu konuda görüş ve önerilerde bulunmakla ilgili görevleri vardır.

Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı olarak programlı teftişler kapsamında amacımız, ülkemizde yürürlükte bulunan iş mevzuatı çerçevesinde çalışma hayatı bakımından öncelikli riskleri belirleyerek ilgili taraflara rehberlik etmek ve taraflar arasında çalışma barışının sağlanmasına katkıda bulunmaktır. Bu kapsamda yürütülen teftişlere ilişkin hazırlanan Genel Değerlendirme Raporları ilgili tarafların bilgilerine sunulmaktadır.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

BAŞKAN SUNUŞU

2024 yılına ait Programlı Teftişlerin hazırlanmasında, yürütülmesinde ve bu raporun yazımında görev alan İş Müfettişlerine, teftiş aşamasında gerekli kolaylığı sağlayan işveren ve çalışanlara, kamu kurum ve kuruluşlarına, katkısı ve katılımı olan tüm paydaşlara teşekkür eder, ülkemiz ve çalışma hayatı için faydalı olmasını temenni ederim.

Bekir AKTÜRK
Rehberlik ve Teftiş Başkanı

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	ii
BAŞKAN SUNUŞU	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR LİSTESİ	v
ŞEKİLLER LİSTESİ	vi
TABLolar LİSTESİ	vii
I. BÖLÜM GENEL BİLGİLER.....	1
1. TEFTİŞİN ADI	1
2. TEFTİŞİN GEREKÇESİ	1
3. TEFTİŞİN AMACI	2
4. TEFTİŞTE GÖREV ALAN MÜFETTİŞLER	2
5. ÇALIŞMA TAKVİMİ	3
6. TEFTİŞ YÜRÜTÜLEN İLLER	3
7. TEFTİŞE ALINAN İŞYERLERİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER	5
8. İŞYERLERİNİN BELİRLENME KRİTERLERİ	5
9. İŞYERLERİNDE YÜRÜTÜLEN GENEL FAALİYETLER	9
II. BÖLÜM TEFTİŞ KAPSAMINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR	11
1. HAZIRLIK AŞAMASI	11
2. TEFTİŞ AŞAMASI	18
3. İSTATİSTİKLER	20
3.1. İşyeri Bilgilerine İlişkin İstatistikler	20
3.2. Çalışan Bilgilerine İlişkin İstatistikler	20
3.3. Teftiş Sonucuna İlişkin İstatistikler	21
3.3.1. Genel İstatistikler	21
3.3.2. Tespit Edilen Mevzuata Aykırılıklara İlişkin İstatistikler	22
3.3.3. Suç Duyurusu ve İhbarlar	25
III. BÖLÜM MEVZUATA AYKIRILIKLAR.....	27
IV. BÖLÜM SONUÇ	29
1. TEFTİŞ SONUÇLARI HAKKINDA GENEL DEĞERLENDİRME	29
2. İŞ MÜFETTİŞLERİNİN DEĞERLENDİRME VE GÖRÜŞLERİ	30
KAYNAKÇA	33

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

KISALTMALAR LİSTESİ

ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
NACE	Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması (Nomenclature Générale Des Activités Economiques Dans Les Communautés Européennes)
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
SSGSS	Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası
TOKİ	Toplu Konut İdaresi Başkanlığı

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 Programlı Teftiş Kapsamındaki İller	4
Şekil 2 İş Kazası Geçiren Sigortalı Sayıları	6
Şekil 3 İş Kazası Nedeniyle Hayatını Kaybeden Sigortalıların Yıllara Göre Dağılımı	7
Şekil 4 100.000 sigortalı için iş kazası sayıları.....	7
Şekil 5 Her 100.000 sigortalı için ölüm vaka sayıları	8
Şekil 6 2023 yılında iş kazası geçiren sigortalı sayısının faaliyet gruplarına göre dağılımı	8
Şekil 7 Betonarme Bina İnşaatlarında İş Akışı.....	10
Şekil 8 2023 Yılında İş Kazası Geçiren Sigortalıların İllere Göre Dağılımı	15
Şekil 9 Ölümlü İş Kazası Sayılarının İllere Göre Dağılımı	17
Şekil 10 Tespit Edilen Mevzuata Aykırılıkların İlgili Yönetmeliklerinin Oransal Dağılımı.....	Hata! Yer
işareti tanımlanmamış.	
Şekil 11 2024 Yılında Yürütülen Programlı Teftiş Kapsamında Tespit Edilen Mevzuata Aykırılıkların Konu Bazında Dağılımı	288

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1 2024 Yılı Çalışma Takvimi	3
Tablo 2 2018-2023 yılları arasında işyeri ve zorunlu sigortalı sayılarına ilişkin veriler.....	5
Tablo 3 2024 yılı teftiş programında yer alan illerde 2023 yılında iş kazası geçiren sigortalı sayıları SGK istatistikleri	14
Tablo 4 2024 Yılı Programlı Teftişlerinde İllere Göre Ulaşılan Çalışan Sayıları	21
Tablo 5 İllere Göre Teftiş Programına Alınan İşyeri Sayısı.....	22
Tablo 6 Tespit Edilen Mevzuata Aykırılıklara İlişkin Bilgiler.....	22
Tablo 7 Durdurulan İşyeri Sayısının İllere Göre Dağılımı	24
Tablo 8 Tespit Edilen Mevzuata Aykırılıklara İlişkin Önerilen İdari Para Cezası.....	24
Tablo 9 Suç Duyurusu ve İhbarlara İlişkin Bilgiler.....	26

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

I. BÖLÜM GENEL BİLGİLER

1. TEFTİŞİN ADI

2024 Yılı Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Programlı Teftişi.

2. TEFTİŞİN GEREKÇESİ

Çalışma hayatına ilişkin Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) Başkanlığınca yayımlanan istatistik yıllıklarındaki iş kazalarına ilişkin veriler incelendiğinde; ölümle sonuçlanan iş kazalarında yapı sektörünün ilk sırada yer aldığı ve ölümle sonuçlanan iş kazalarının yaklaşık %28'inin bu sektörde meydana geldiği görülmektedir. İnşaat sektörünün ağır çalışma koşulları, çalışanların eğitim seviyelerinin diğer sektörlere nazaran daha düşük olmasının yanı sıra sektörde iş sağlığı ve güvenliği kültürünün yeterli seviyede olmaması, mevzuatta öngörülen tedbirlerin işyerlerinde uygulanmasında aksaklıklar yaşanması, yapı işyerlerinde çalışan sirkülasyonunun fazla olması ve yapılan işlerin geçici olması sebebiyle çalışma koşullarının değişkenlik göstermesi ve bununla birlikte iş sağlığı ve güvenliği açısından önlem alma konusunda sürekliliğin sağlanamaması sektörde ciddi yaralanmalı ve ölümlü kazaların meydana gelmesinde önemli rol oynamaktadır.

Yapı işyerlerinde çalışanların sağlık ve güvenlik şartlarının iyileştirilmesi, sağlık ve güvenlik yönünden daha uygun çalışma ortamlarının oluşturulması ve iş sağlığı ve güvenliği kültürünün geliştirilmesine katkı sağlanması amacıyla, 5690 Sayılı Kanunla Onaylanan Sanayi ve Ticarete İş Teftişi hakkındaki 81 sayılı Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Sözleşmesi gereğince; çalışanları korumak ve çalışma yaşamı ile ilgili mevzuatın uygulanıp uygulanmadığını izlemek ve denetlemek, çalışma barışının oluşması ve korunmasını sağlamak gibi hususlarla birlikte ülkemizin 2015 yılında onayladığı 167 Sayılı İnşaat İşlerinde Güvenlik ve Sağlık Sözleşmesi, yapı işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği yönünden gerçekleştirilecek programlı teftişlerin gerekçe ve esaslarını teşkil etmektedir.

Bu bağlamda, yapı sektöründe insana yakışır iş ortamının sağlanmasına katkı sağlamak üzere 2024 yılında yapı sektöründe inşaat faaliyetlerinin yoğun olarak yürütüldüğü dönemlerde ve illerde, yapı sektöründe öncelikli olarak belirlenen konularda, rehberlik ve teftiş faaliyetlerinin yürütülmesi uygun görülmüştür.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Rehberlik ve Teftiş Başkanlığının “2024 Yılında Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden Yürütülecek Programlı ve Program Dışı Teftişi Uygulama Esasları” çerçevesinde yürütülecek teftiş faaliyetlerinin;

- Yüksekte Çalışma
- İş Ekipmanları
- Yangın, Parlama ve Patlama
- Elektrikle Temas
- Düşen Cisimler / Tehlikeli Alana Erişimin Kısıtlanması
- Barınma ve Dinlenme Yerleri
- Kazı Çalışmaları
- 2015/4 sayılı Genelge ekinde yer alan Teftiş Rehberi’nin birinci kitap birinci kısım dördüncü bölüm Madde 3.6’da belirtilen; iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi ve diğer sağlık personeli, risk değerlendirmesi, çalışan temsilcisi ve iş sağlığı ve güvenliği kurulu
- Kayıt dışı istihdam, yabancı çalışan, çocuk işçiliği konularını kapsayacak şekilde gerçekleştirilmesi planlanmıştır.

3. TEFTİŞİN AMACI

Yapılan istatistiki çalışmalar neticesinde hazırlanan “2024 Yılında Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden Yürütülecek Programlı ve Program Dışı Teftişi Uygulama Esasları” ile işverenler tarafından işyerlerinde çalışma şartlarının ve çalışma ortamının mevzuata uygun hale getirilmesi amacıyla önlem alınıp alınmadığının teftiş edilmesi amaçlanmıştır.

4. TEFTİŞTE GÖREV ALAN MÜFETTİŞLER

2024 Yılında Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden Yürütülen Programlı Teftişin; 52 ilde, 5 Grup Başkanlığında 80 iş müfettişi ve 40 heyet ile gerçekleştirilmesi planlanmış olup Grup Başkanlıklarında yer alan program ve heyet sayıları:

- Adana Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlığında 8 program ve 2 heyet;
- Ankara Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlığında 68 program ve 17 heyet;
- Bursa Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlığında 16 program ve 4 heyet;
- İstanbul Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlığında 40 program ve 10 heyet;

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

- İzmir Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlığında 28 program ve 7 heyet olarak belirlenmiştir.

5. ÇALIŞMA TAKVİMİ

Ülke genelinde, 2024 yılı Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Programlı Teftişi çalışmaları dört ana aşamada gerçekleştirilmiştir.

- Hazırlık Aşaması
- Teftiş Aşaması
- Analiz ve Değerlendirme Aşaması
- Genel Değerlendirme Raporu Yazımı

2024 Yılı çalışma takvimi Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1 Çalışma Takvimi

Faaliyet	Dönem
Hazırlık Aşaması - Araştırma faaliyetleri - Toplantılar - Bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetleri	Ocak 2024 Ocak 2024 Şubat 2024
Teftiş Aşaması - Teftişlerin yürütülmesi - Raporların yazımı	Nisan-Kasım 2024 Nisan-Kasım 2024
Analiz ve Değerlendirme Aşaması Değerlendirme toplantıları ve istatistiklerin analizi	Aralık 2024
Genel Değerlendirme Raporu Yazımı	Ocak-Şubat-Mart 2025

6. TEFTİŞ YÜRÜTÜLEN İLLER

2024 Yılında Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden Yürütülen Programlı Teftiş kapsamında Adana, Afyonkarahisar, Aksaray, Amasya, Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bartın, Bilecik, Bolu, Burdur, Bursa, Çanakkale, Çorum, Denizli, Düzce, Edirne, Elazığ, Erzurum, Eskişehir, Giresun, Isparta, İstanbul, İzmir, Kastamonu, Kayseri, Kırıkkale, Kırklareli, Kırşehir, Kocaeli, Konya, Kütahya, Manisa, Mersin, Muğla, Nevşehir, Niğde, Ordu, Osmaniye, Rize, Sakarya, Samsun, Sivas, Tekirdağ, Tokat, Trabzon, Uşak, Van, Yalova, Yozgat, Zonguldak illerinde teftiş yapılmıştır.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

- Adana, Batman, Elazığ, Mersin, Niğde, Osmaniye illerinde teftişler Adana Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlığınca;
- Aksaray, Amasya, Ankara, Antalya, Bolu, Çorum, Erzurum, Eskişehir, Giresun, Kastamonu, Kayseri, Kırıkkale, Konya, Nevşehir, Ordu, Rize, Samsun, Sivas, Tokat, Trabzon, Van, Yozgat illerinde teftişler Ankara Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlığınca;
- Bursa, Balıkesir, Bilecik, Çanakkale, Kütahya, Yalova illerinde teftişler Bursa Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlığınca;
- Bartın, Düzce, Edirne, İstanbul, Kırklareli, Kocaeli, Sakarya, Tekirdağ, Zonguldak illerinde teftişler İstanbul Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlığınca;
- Afyonkarahisar, Aydın, Burdur, Denizli, Isparta, İzmir, Uşak, Manisa, Muğla illerinde teftişler İzmir Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlığınca yürütülmüştür.

Şekil 1 Programlı Teftiş Kapsamındaki İller

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

7. TEFTİŞE ALINAN İŞYERLERİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Programlı teftiş kapsamında İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliği'nde yer alan Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) sınıflarından;

41.20-İkamet amaçlı olan veya ikamet amaçlı olmayan binaların inşaatı (41.20.01:İkamet amaçlı olmayan binaların inşaatı (fabrika, atölye vb. sanayi üretimini amaçlayan binalar ile hastane, okul, otel, işyeri, mağaza, alışveriş merkezi, lokanta, kapalı spor tesisi, cami, kapalı otopark, tuvalet, vb. inşaatı), 41.20.02: İkamet amaçlı binaların inşaatı (müstakil konutlar, birden çok ailenin oturduğu binalar, gökdelenler vb.nin inşaatı) (ahşap binaların inşaatı hariç), 41.20.03: (Prefabrik binalar için bileşenlerin alanda birleştirilmesi ve kurulması) kodlu işyerleri teftiş edilmiştir.

8. İŞYERLERİNİN BELİRLENME KRİTERLERİ

Teftişe alınan işyerlerinin tespiti için 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası (SSGSS) Kanunu'nun 3'üncü maddesine göre kısa vadeli sigorta kollarından olan iş kazası ve meslek hastalıklarına ilişkin SGK Başkanlığı tarafından tutulan 2018-2023 yılları arasındaki zorunlu sigortalılara ait veriler incelendiğinde, Covid-19 pandemisinin etkisiyle, 2019 yılında yapı işkolunda faaliyet gösteren işyeri sayısının ve istihdam edilen işçi sayısının azaldığı; 2020 yılı ve sonrasında tüm sektörlerde ve buna paralel olarak da yapı sektöründe işyeri sayısının arttığı, sektörde istihdam açısından yükselme olduğu görülmektedir.

2018-2023 yılları arasındaki işyeri ve zorunlu sigortalı sayılarına ilişkin veriler Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2 2018-2023 Yılları Arasında İşyeri ve Zorunlu Sigortalı Sayılarına İlişkin Veriler (SGK İstatistik Yıllıkları)

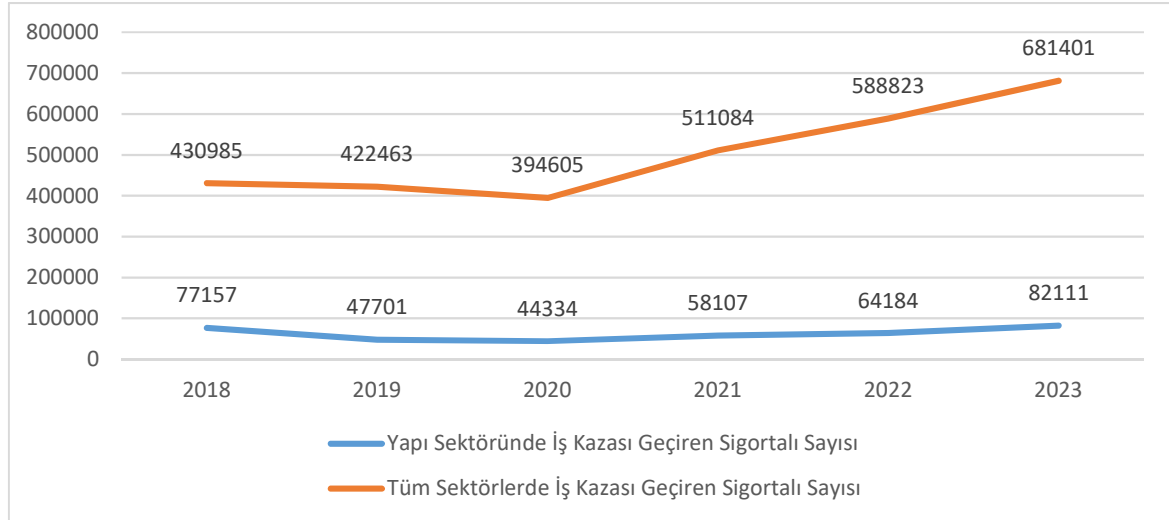
Yıl	Tüm Sektörler		Yapı Sektörü (5510 4-1(a) kapsamında sigortalılar)	
	İşyeri Sayısı	İşçi Sayısı	İşyeri Sayısı	İşçi Sayısı
2018	1.879.771	20.093.780	185.648	1.601.184
2019	1.891.512	20.172.891	155.937	1.294.788
2020	1.960.911	21.064.613	179.183	1.587.666
2021	2.087.692	22.382.418	197.775	1.630.678
2022	2.189.841	23.741.403	210.507	1.808.486
2023	2.179.123	23.021.132	223.912	1.928.297

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Teftiş planlamasında kullanılmak üzere, SGK İstatistik Yıllıkları ile SGK Başkanlığına yapılan iş kazası bildirimleri, 2023 yılında yapı sektöründe yürütülen programlı teftişlere ilişkin bilgiler, Başkanlığımızın veri tabanında yer alan işyeri sayıları, çalışan sayıları, kaza geçiren sigortalı sayıları ve kaza sonrası ölüm sayılarının illere göre dağılımı analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda, son beş yılda (2018, 2019, 2020, 2021, 2022 ve 2023 yılları) 41, 42 ve 43 NACE kodlu işyerlerine ait veriler incelenmiş, illerin seçilmesinde bu faaliyet kodlarında meydana gelen iş kazası sayıları, sigortalının ölümü ve uzuv kaybı ile sonuçlanan kazaların illere göre dağılımı ve illerdeki işyeri sayıları ve çalışan sayılarının illere göre dağılımı dikkate alınmıştır.

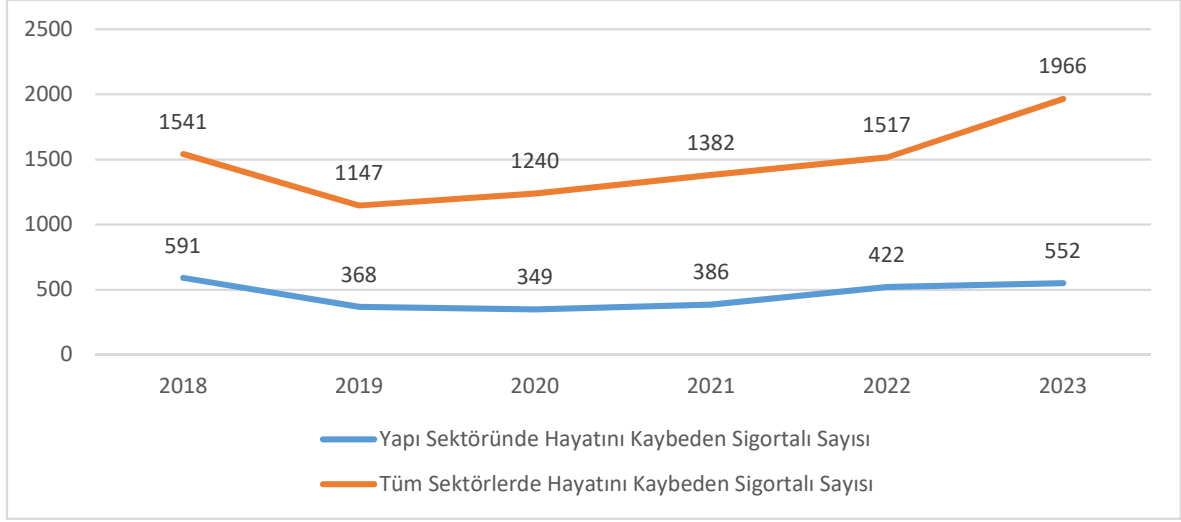
SGK İstatistik Yıllıklarına göre 2018-2023 yılları arasında yapı sektörü ve tüm sektörlerde meydana gelen iş kazası geçiren sigortalı sayısının yıllara göre değişiminin grafiksel gösterimi Şekil 2’de, bu kazalarda hayatını kaybeden çalışanların yıllara göre değişiminin grafiksel gösterimi ise Şekil 3’te yer almaktadır.

Şekil 2 İş Kazası Geçiren Sigortalı Sayıları

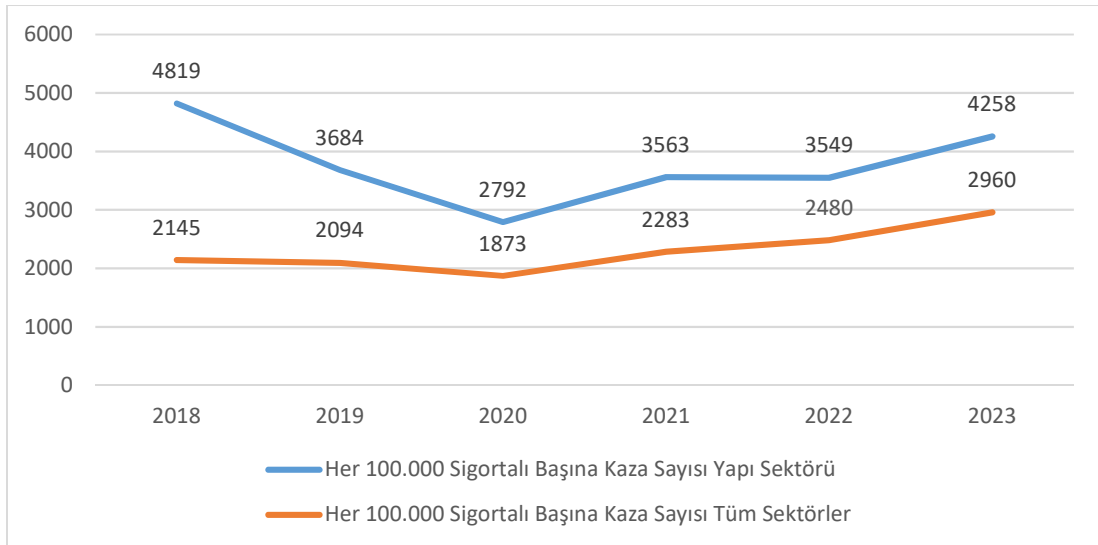

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Şekil 3 İş Kazası Nedeniyle Hayatını Kaybeden Sigortalıların Yıllara Göre Dağılımı

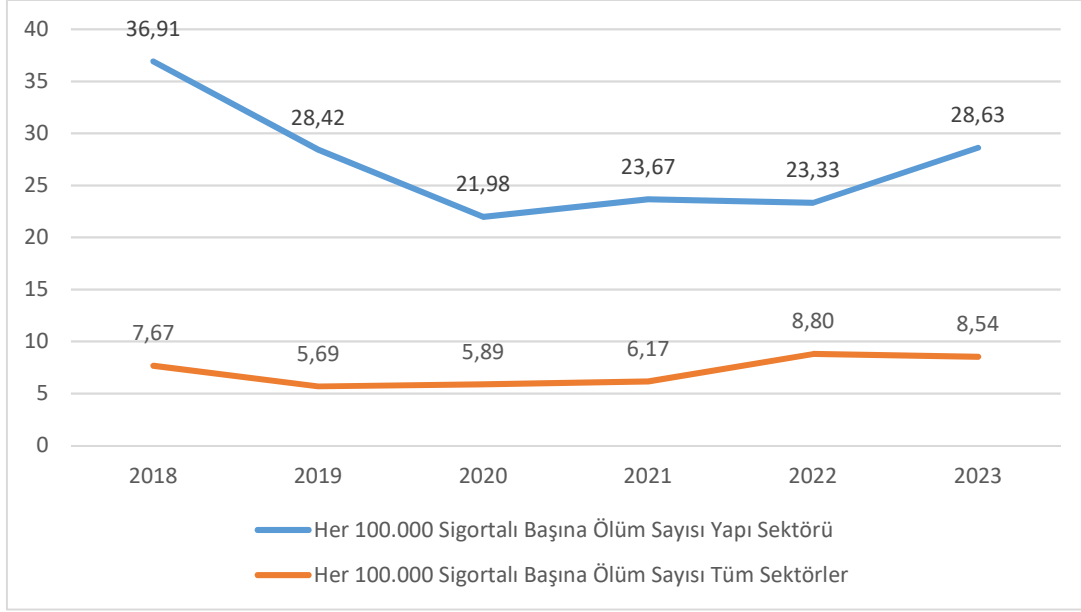
100.000 sigortalı için iş kazası ve iş kazası neticesinde ölüm sayıları incelendiğinde 2019 ve 2020 yıllarında bu değerlerin önceki yıllara göre düşme eğiliminde olduğu görülse de 2021 yılında yapı sektörü dâhil olmak üzere tüm sektörlerde 100.000 sigortalı başına iş kazası sayısı ve ölüm sayısının arttığı; 2022 yılında ise 100.000 sigortalı başına iş kazası ve ölüm sayısı tüm sektörlerde artarken yapı sektöründe azaldığı, 2023 yılında ise tekrardan artmaya başladığı görülmektedir. Yapı sektörü ve tüm sektörler ayrı ayrı olmak üzere meydana gelen iş kazalarının 100.000 çalışan başına oranının yıllara göre değişimi Şekil 4’de, meydana gelen ölümlü iş kazalarının 100.000 çalışan başına oranının yıllara göre değişimi ise Şekil 5’te gösterilmektedir.

Şekil 4 100.000 Sigortalı İçin İş Kazası Sayıları

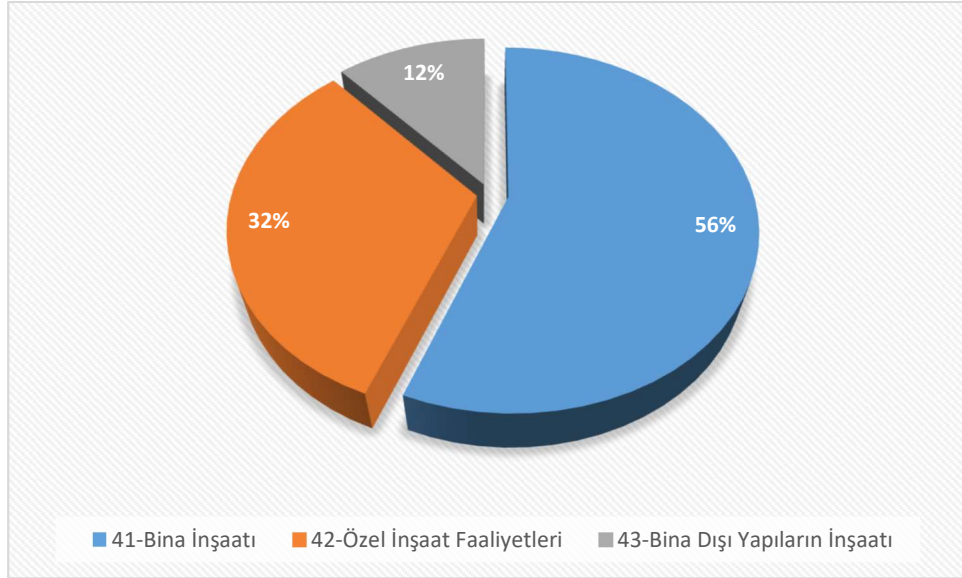

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Şekil 5 100.000 Sigortalı İçin Ölüm Vaka Sayıları

SGK Başkanlığı veri tabanı üzerinden 2023 yılında yapı sektöründe meydana gelen iş kazalarına ilişkin yapılan bildirimlerin analizi sonucunda, iş kazası geçiren sigortalı sayısının 41, 42 ve 43 NACE kodlarına göre dağılımı Şekil 6’da gösterilmektedir.

Şekil 6 2023 Yılında İş Kazası Geçiren Sigortalı Sayısının Faaliyet Gruplarına Göre Dağılımı

Programa alınan işyerleri SGK Başkanlığının veri tabanından temin edilen işyeri listeleri esas alınarak belirlenmiş olup listede bulunmayan ancak Grup Başkanlıklarının teftişe alınmasını uygun bulunan işyerleri de teftiş programlarında değerlendirilmiştir. Program hazırlanması aşamasında; çalışan sayısının

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

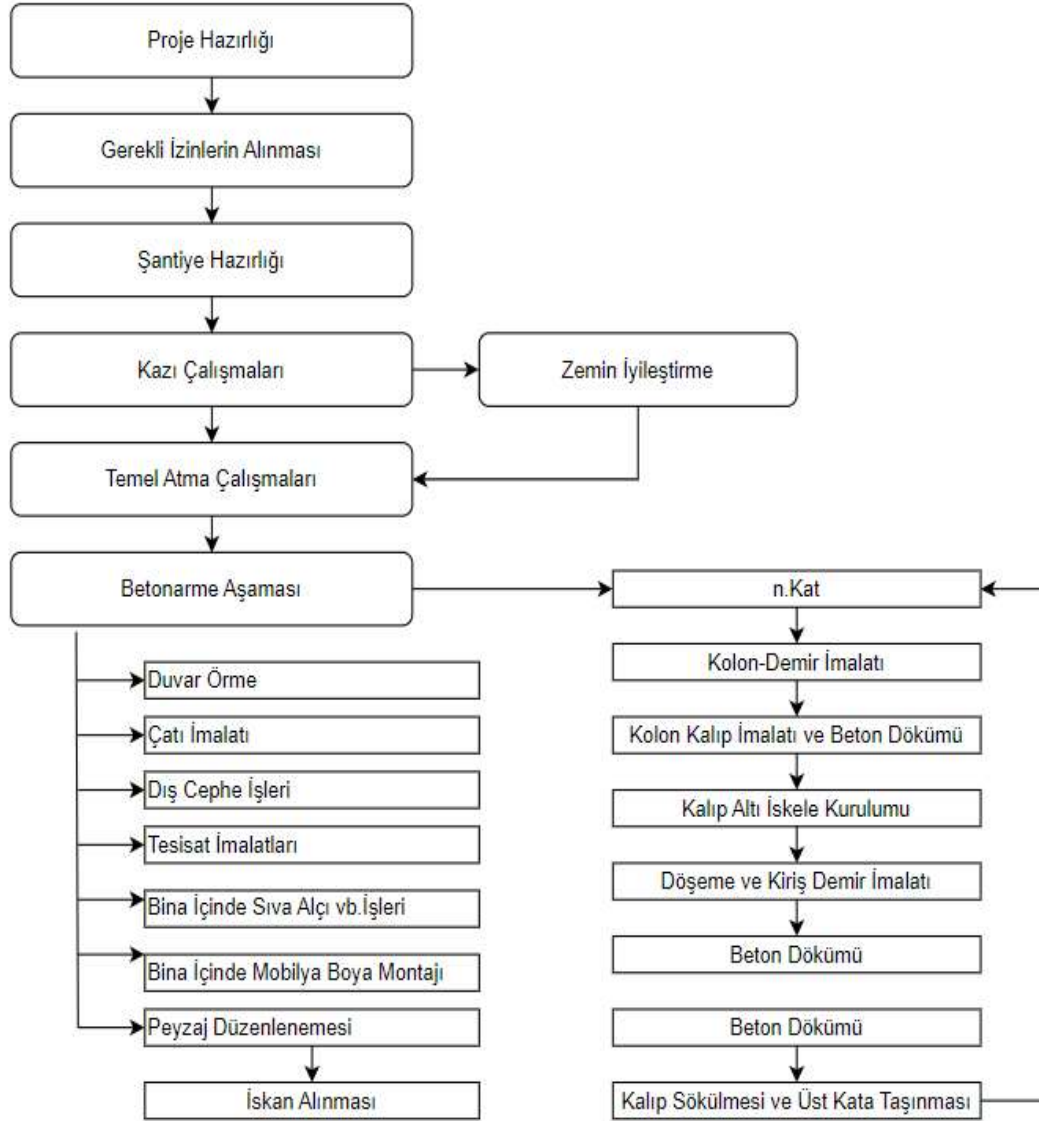
ve/veya işyerinde faaliyet gösteren alt işveren sayısının fazla olduğu işyerlerine ve tüzel kişiliğe haiz işverenlere ait işyerlerine öncelik verilmiş olup görev sayısı belirlenirken işyerinin büyüklüğü, alt işveren sayısı, işyeri adresi vb. hususlar da göz önünde bulundurulmuştur. Rehberlik faaliyetlerinin daha etkin bir şekilde yürütülmesi ve farklı işverenlerin işyerleri nezdinde de iş sağlığı ve güvenliği önlemlerine yönelik farkındalığının sağlanması amacıyla, mümkün olduğunca aynı işverenin aynı ildeki farklı işyerleri programa dahil edilmemiştir. Yapı işyerlerine ilişkin iş sağlığı ve güvenliği konusunda CİMER ve ALO 170 hattına yapılan bildirimler ile Rehberlik ve Teftiş Başkanlığına/Grup Başkanlıklarına intikal eden ihbar ve şikâyet evrakları, müfettişlere programlı teftiş görevlerinin yanında inceleme görevi olarak verilmiştir.

9. İŞYERLERİNDE YÜRÜTÜLEN GENEL FAALİYETLER

Teftişi yapılan 41, 42 ve 43 NACE kodlu iş yerlerinde; zemin etüdü, mimari proje, statik proje, elektrik, makine projeleri, yapı ruhsatı vb. işlemler tamamlandıktan sonra iş başlar. Bu süreçlerin devamında şantiye alanının çevresi yetkisiz kişilerin girmesini engelleyecek şekilde kapatılır ve işin büyüklüğüne göre şantiye kurulur. Zemin etüt raporuna göre zemin iyileştirme yapılabilir. Hafriyat kotuna kadar kazı yapılarak yapı işlerine fiilen başlanır. Kazı işlemi tamamlanınca grobeton ve temel izolasyon işlemlerine geçilir. Temel kalıbı, demir döşeme işlemi vb. aşamalar tamamlanınca temel betonu dökülür ve temel imalatı tamamlanmış olur. Betonarme yapı inşaatlarında taşıyıcı sistem türüne göre kolon, kiriş, döşeme kalıpları kurulumu ve demir döşeme işlemi ile imalat tamamlandıktan sonra beton dökülür ve betonun prizini almasıyla kalıp sökülür ve temizlenir. Her kat için aynı işlemler tekrarlanır. Bu işlemler devam ederken alt katlardan başlamak suretiyle duvar örme işleri de gerçekleştirilir. Betonarme imalatı tamamlandıktan sonra çatı yapılır. Bina dış cephesinde ise sıva, mantolama ve boya yapılır. Bina içinde sıva, alçı, tesisat işlemleri gerçekleştirilir. Tesisat kurulumu tamamlandıktan sonra şap betonu dökülür, iç duvarlar boyanır, seramik kaplamalar tamamlanır, doğramalar monte edilir, parke kaplanır. Peyzaj düzenlemesi yapılır. Böylece bina inşaatı genel hatlarıyla tamamlanmış olur.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Şekil 7 Betonarme Bina İnşaatlarında İş Akışı

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

II. BÖLÜM TEFTİŞ KAPSAMINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

1. HAZIRLIK AŞAMASI

Adana, Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlıkları, teftiş önerilerini ve gerekçelerini içeren Yıllık Teftiş Programlarına ilişkin tekliflerini 2023 yılı içerisinde hazırlamıştır. Adana, Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlıkları tarafından tespit olunan önceki yıllarda yapı işyerlerinde gerçekleştirilen programlı teftişlerde gözlemlenen ve yaşanan problemler ile bu problemler için önerilen çözüm metotları, yapı işyerlerinde uygulama esaslarının hazırlanmasında dikkate alınmıştır. Bunun yanı sıra son yıllarda (2020, 2021, 2022 ve 2023 yılları) ülke ekonomisinde görülen daralma, buna bağlı olarak inşaat sektöründe meydana gelen küçülme ve 2022-2023 yıllarına ait inşaat iş kolundaki çalışan sayısı ve işyeri sayısı olmak üzere iki farklı istatistiki veri incelenmiş ve değerlendirilmiş, 2023 yılı Haziran ve 2024 yılı Ocak ayları arasındaki dönemde aktif olarak faaliyet gösteren yapı işyerlerine ait liste elde edilmiş ve incelenmiş olup yapılan değerlendirmeler ve analizler doğrultusunda teftişlerin yapılacağı illere ve heyet sayısına karar verilmiştir.

Teftiş konularının belirlenmesinde, yapı işyerlerinde istihdam edilen çalışanların işyerlerinde uzun süre maruz kaldığı sektöre özgü riskler, geçmiş yıllarda meydana gelen ölümlü kaza bildirimlerinden edinilen veriler, sektörde önceki yıllarda gerçekleştirilen teftişlerden elde edilen sonuçlar ve 2023 yılında yürütülen programlı teftişler kapsamında işyerlerinde tespit edilen mevzuata aykırılıklar analiz edilmiştir. Bununla birlikte, Rehberlik ve Teftiş Başkanlığına intikal eden şikâyet, ihbar, 2015/4 sayılı Bakanlık Genelge esasları, önceki yıllarda yapı işyerlerinde yürütülen programlı teftişler sonucu elde edilen tecrübeler, genel değerlendirme raporları ve Grup Başkanlıkları tarafından yapılan öneriler de dikkate alınmıştır.

Yapı iş yerlerinde iş sağlığı ve güvenliği programlı teftişi;

Yüksekte Çalışma

Yüksekten düşme riski bulunan alanlarda (iş ekipmanlarından düşme riski de dâhil) yapılan çalışmalar, aşağıda yer verilen koruma sistemlerine ilişkin mevzuat hükümleri özellikle ele alınmıştır.

- Geçici Kenar Koruma Sistemleri
- Güvenlik Ağları
- Kişisel Koruyucu Donanım kullanımı
- Yaşam Hatları ve Ankraj Noktaları

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

İş Ekipmanları

- Ön Yapımlı Bileşenlerden Oluşan Cephe İskeleleri (Dış Cephe İş İskeleleri)
- Kalıp Altı İskele Sistemleri, Çalışma Platformları, Tırmanır Kalıp Sistemleri, Malzeme Alma Platformları
- Prefabrik Elemanlardan Yapılmış Seyyar Erişim ve Çalışma Kuleleri (Mobil İskeleler)
- Asılı Erişim Donanımları (Asma İskele)
- Sütunlu Cephe Platformu
- İnşaat Vinçleri - Personel ve malzeme taşımak için - Düşey kılavuz raylı, kabinli (İnşaat Asansörleri)
- El Merdivenleri (Seyyar Merdivenler)
- Kaldırma ve iletme Ekipmanları (Kule Vinç, Mobil Vinç, Yerden/Yukarıdan Kumandalı Vinç, Forklift, Yükseltilebilen Seyyar İş Platformları vb.)

Yangın, Parlama ve Patlama

- Yanıcı ve alevlenir malzemelerin depolanma ve kullanım koşullarından kaynaklı riskler
- Barınma ve dinlenme yerlerinde yangın tehlikesi

Elektrikle Temas

- Başta havai hatta temas ve yeraltı elektrik hattına temas riski
- İş yeri elektrik ve topraklama tesisatı
- Elektrikli el aletlerinin kullanımından kaynaklı riskler

Düşen Cisimler

- Malzeme düşme riski bulunan alanlara erişimin engellenmesi
- Toplu koruma tedbirleri (koruma çatıları/platformlar, koruma/yakalama fileleri vb.),
- Kişisel koruyucu donanım kullanımı

Barınma ve Dinlenme Yerleri

- Yeterli kapasite (yeterli genişlik, yeterli ranza, yeterli duş ve tuvalet vs.)
- Yapıların sağlamlığı
- Acil kaçış yolları ve acil çıkış kapıları
- Hijyen şartları

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

- Isıtma ve soğutma sistemleri
- Uygun yemek yeme yerleri
- Duş mahalli, soyunma yerleri ve elbise dolapları

Barınma ve Dinlenme Yerleri

- Yeterli kapasite (yeterli genişlik, yeterli ranza, yeterli duş ve tuvalet vs.)
- Yapıların sağlamlığı
- Acil kaçış yolları ve acil çıkış kapıları
- Hijyen şartları
- Isıtma ve soğutma sistemleri
- Uygun yemek yeme yerleri
- Duş mahalli, soyunma yerleri ve elbise dolapları

Kazı Çalışmaları

- İksa, Destek Sistemleri
- Şevlendirme ve/veya Kademelendirme
- Kazı Çalışmalarında Yeraltı Hatları (Gaz hattı, su hattı, enerji nakil hattı vb.) ile Temas Riski
- Kazıya İniş-Çıkış İçin Uygun İş Ekipmanı
- Kazıya Malzeme Düşme Riski
- Yeraltı ve yerüstü suyu girişi riski
- Kazı çukurunda havalandırma
- Şev Stabilite Analizi, Destek Sistemlerinin Statik Hesabı

konularının ve alt başlıklarının özel olarak irdelenmesini içerecek şekilde planlanmıştır.

SGK Başkanlığı tarafından yayımlanan ve Tablo 3’de yer alan iş kazası istatistikleri de 2024 Yılında Yapı İşyerlerinde Gerçekleştirilecek Programlı Teftişlere ilişkin hazırlık aşamasında değerlendirilmiştir.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Tablo 3 2024 Yılı Teftiş Programında Yer Alan İllerde 2023 Yılında İş Kazası Geçiren Sigortalı Sayıları (SGK İstatistikleri)

Teftiş Yapılan İl	İş Kazası Geçiren Sigortalı Sayısı	Tüm İller İçerisindeki Bindelik Oran	Ölümlü İş Kazası Sayısı	Tüm İller İçerisindeki Bindelik Oran
Adana	11.931	18	45	23
Afyonkarahisar	2.411	4	10	5
Aksaray	2.095	3	15	8
Amasya	1.698	2	9	5
Ankara	46.785	69	148	75
Antalya	41.680	61	81	41
Aydın	9.282	14	29	15
Balıkesir	6.577	10	35	18
Bartın	1.800	3	5	3
Batman	853	1	14	7
Bilecik	5.365	8	11	6
Bolu	4.641	7	10	5
Burdur	1.053	2	5	3
Bursa	36.804	54	69	35
Çanakkale	3.432	5	9	5
Çorum	2.474	4	15	8
Denizli	9.649	14	24	12
Düzce	5.240	8	13	7
Edirne	2.036	3	7	4
Elazığ	1.576	2	17	9
Erzurum	2.109	3	7	4
Eskişehir	11.036	16	25	13
Giresun	1.386	2	8	4
Isparta	1.424	2	14	7
İstanbul	148.059	217	342	174
İzmir	53.135	78	106	54
Kastamonu	1.686	2	7	4
Kayseri	16.390	24	32	16

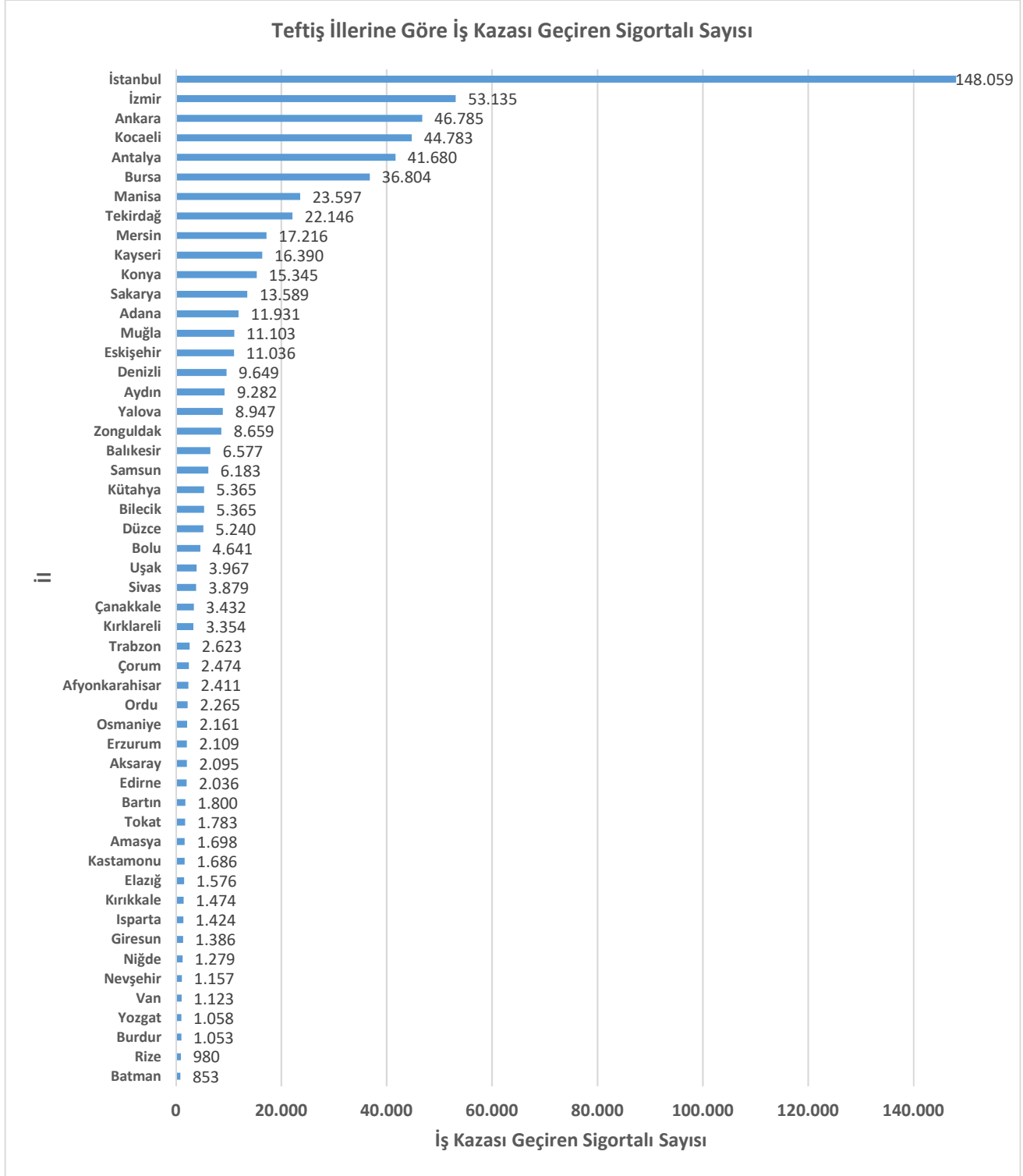
T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Teftiş Yapılan İl	İş Kazası Geçiren Sigortalı Sayısı	Tüm İller İçerisindeki Bindelik Oran	Ölümlü İş Kazası Sayısı	Tüm İller İçerisindeki Bindelik Oran
Kırıkkale	1.474	2	4	2
Kırklareli	3.354	5	17	9
Kocaeli	44.783	66	68	35
Konya	15.345	23	66	34
Kütahya	5.365	8	13	7
Manisa	23.597	35	40	20
Mersin	17.216	25	63	32
Muğla	11.103	16	31	16
Nevşehir	1.157	2	12	6
Niğde	1.279	2	11	6
Ordu	2.265	3	8	4
Osmaniye	2.161	3	11	6
Rize	980	1	6	3
Sakarya	13.589	20	20	10
Samsun	6.183	9	21	11
Sivas	3.879	6	9	5
Tekirdağ	22.146	33	32	16
Tokat	1.783	3	6	3
Trabzon	2.623	4	17	9
Uşak	3.967	6	8	4
Van	1.123	2	13	7
Yalova	8.947	13	9	5
Yozgat	1.058	2	6	3
Zonguldak	8.659	13	12	6

2024 Yılı Teftiş Programı'nda yer alan illerde 2023 yılında iş kazası geçiren sigortalıların illere göre dağılımı Şekil 8'de, ölümlü iş kazası sayılarının illere göre dağılımı Şekil 9'da yer almaktadır.

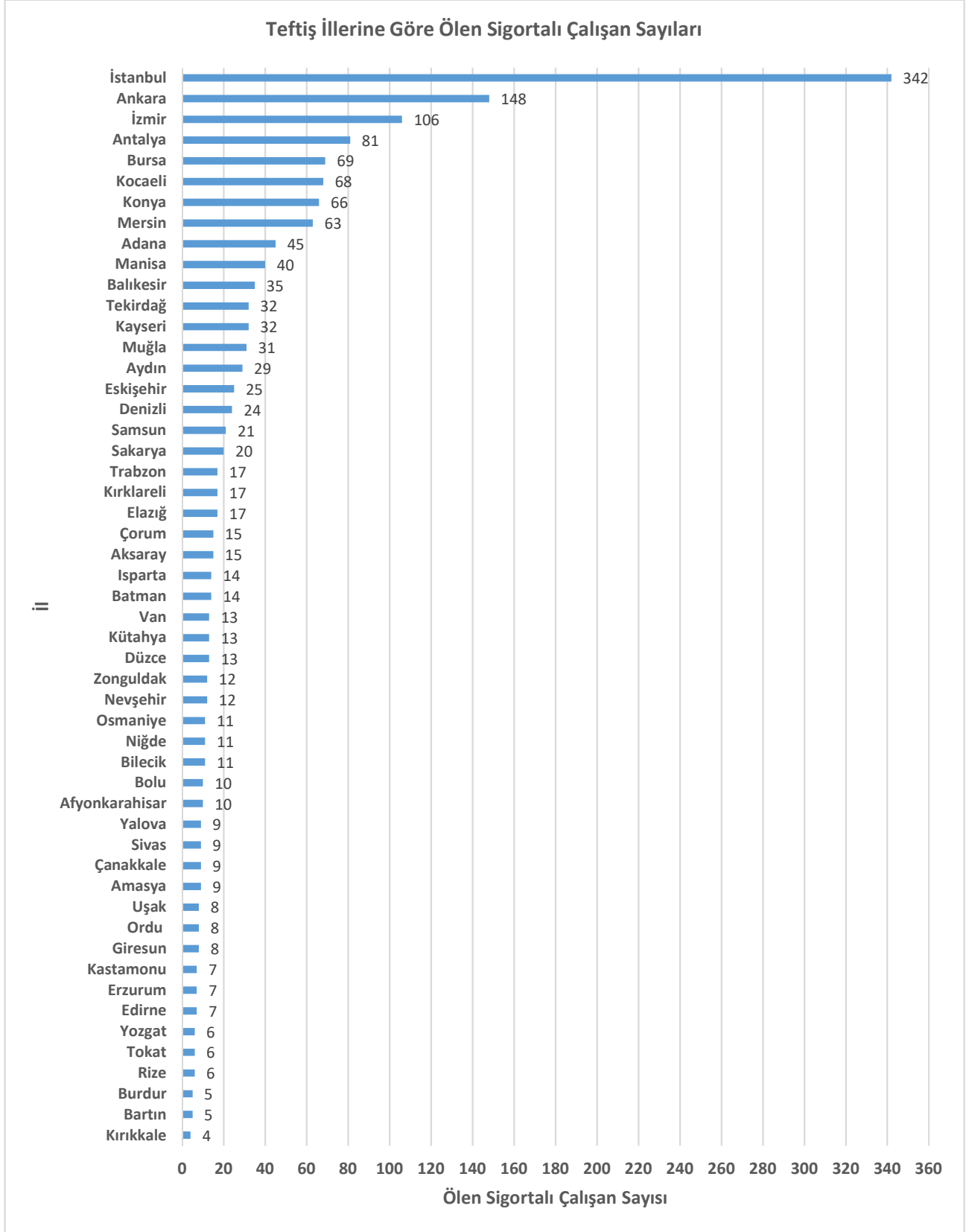
T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Şekil 8 2023 Yılında İş Kazası Geçiren Sigortalıların İllere Göre Dağılımı

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Şekil 9 2023 Yılında Ölümlü İş Kazası Sayılarının İllere Göre Dağılımı

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

2024 yılında yapı işyerlerinde gerçekleştirilecek programlı teftiş kapsamında yer alan illerin ve bu illerdeki işyerlerinin belirlenmesi aşamasında 2023 yılı Haziran ve 2024 yılı Ocak ayları arasındaki dönemde aktif olarak faaliyet gösteren yapı işyerleri analiz edilmiştir. Yapılan değerlendirmeler doğrultusunda teftişlerin yapılacağı illere ve heyet sayısına karar verilmiştir.

Söz konusu programlı teftişlere, Rehberlik ve Teftiş Başkanlığının “2024 Yılında Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden Yürütülecek Programlı ve Program Dışı Teftişlere İlişkin Uygulama Esasları” göz önüne alınarak, programa Nisan 2024 itibarıyla başlanılmasına karar verilerek ilgili teftiş faaliyetlerinin 2024 yılı sonu itibarıyla tamamlanması planlanmıştır.

2. TEFTİŞ AŞAMASI

2024 yılında yapı işyerlerinde teftişler, Rehberlik ve Teftiş Başkanlığının “2024 Yılında Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden Yürütülecek Programlı ve Program Dışı Teftişlere İlişkin Uygulama Esasları” doğrultusunda, Nisan-Mayıs, Haziran-Temmuz, Ağustos-Eylül ve Ekim-Kasım aylarında olmak üzere 4 dönemde 52 ilde, 5 Grup Başkanlığında 80 iş müfettişi ve 40 heyet ile gerçekleştirilmiştir.

2015/4 Sayılı Genelge ekinde yer alan Teftiş Rehberi doğrultusunda müfettişler tarafından görevli oldukları illerdeki Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüklerinde teftiş programlarında yer alan işyerleri ile ilgili dosya incelemesi yapılarak teftiş öncesinde işyerleri ile ilgili gerekli bilgiler edinilmiştir. Teftiş programı içerisinde yer alan işyerlerine ait adreslerde yapılan incelemelerde, ilgili işyerinin gayri faal olarak tespit edilmesi durumunda, ilgili Grup Başkanlıklarına bilgi verilerek, Grup Başkanlıklarınca teftiş programlarına yeni işyeri eklenmesi sağlanmıştır.

Rehberlik ve Teftiş Başkanlığınca alınan karar gereği, Bakanlığımızın 2015/4 Sayılı Genelgesi eki İş Teftişi Rehberi'nin Birinci Kitap Birinci Kısım Dördüncü Bölüm 1.15'inci maddesinde yer alan “*Yapılan teftiş esnasında, Birinci Kitap Birinci Kısım Dördüncü Bölüm 4.4'üncü madde hükümleri çerçevesinde, mevzuata aykırılıklar tespit edilmesi ve bunların işverence giderileceğinin beyan edilmesi halinde, mevzuata aykırılıkların işverence uygun sürede giderilebileceğinin müfettişçe takdir edilmesi durumunda bir bildirim düzenlenerek işverene süre verilir. Söz konusu bildirim işveren veya vekiline tebliğ edilerek teftişe ara verilir. Teftiş, işverene verilen süre sonunda ve planlanan dönem içinde müfettiş tarafından belirlenen bir tarihte tamamlanır. Ancak, yapılan teftişlerde ara verme süresi her halde görev ve rapor devrine neden olmayacak şekilde uygulanır.*” hükümleri doğrultusunda söz konusu kapsamda yer alan işyerlerinde anılan hüküm çerçevesinde uygulamalar gerçekleştirilmiştir.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Bu bağlamda, teftişler esnasında işin durdurulmasına sebep olacak mevzuata aykırılıklar dışında, programlı teftişlerin birinci aşamasında tespit edilmiş olan mevzuata aykırılıkların, işveren tarafından giderileceğinin beyan edildiği ve mevzuata aykırılıkların işveren tarafından giderileceğinin müfettiş tarafından takdir edildiği durumlarda bildirim düzenlemek suretiyle teftiş programını aksatmayacak şekilde teftişe ara verme uygulamasına gidilmiştir.

Bildirimde yer alan süre sonunda işyerinde gerçekleştirilen teftişte, bildirimde yer alan mevzuat aykırılıklarının giderilip giderilmediğine ilişkin denetim gerçekleştirilmiştir ve anılan süre sonunda giderilmeyen mevzuata aykırılıklar kapsamında gerekli idari işlemler gerçekleştirilmiştir. “2024 Yılında Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden Yürütülecek Programlı ve Program Dışı Teftişlere İlişkin Uygulama Esasları”nda belirlenen her bir teftiş döneminde, teftiş programında yer alan işyerlerinde gerçekleştirilen programlı teftişlerin tamamlanmasından sonra, görevli müfettişler tarafından gerçekleştirilen teftişlere ilişkin programlı teftiş raporları tanzim edilmiştir.

Grup Başkanlıkları tarafından verilen görevler doğrultusunda işyerlerinde gerçekleştirilen teftişler esnasında müfettişler tarafından, tespit edilen mevzuata aykırılıklarla birlikte programlı teftişin kapsamı, amacı ve hedefleri ile iş sağlığı ve güvenliği kavramı ve genel prensipleri, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve ilgili yönetmelikler, mesleki riskler ve iş sağlığı ve güvenliği önlemleri hakkında işverenlere ve çalışanlara bilgilendirme yapılmıştır.

Yapı işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği yönünden gerçekleştirilen teftişlerde, 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu’nun 25’inci maddesi uyarınca, işyerindeki bina ve eklentilerde, çalışma yöntem ve şekillerinde veya iş ekipmanlarında çalışanlar için hayati tehlike oluşturan bir husus tespit edildiğinde; bu tehlike giderilinceye kadar, hayati tehlikenin niteliği ve bu tehlikeden doğabilecek riskin etkileyebileceği alan ile çalışanlar dikkate alınarak işyerinin bir bölümünde veya tamamında işin durdurulması uygulamasına gidilmiştir. Ayrıca çok tehlikeli sınıfta yer alan yapı işyerlerinde, risk değerlendirmesinin bulunmaması durumunda da iş durdurulmuştur.

İşyerinde, işveren tarafından mevzuata aykırılıkların giderilmesine yönelik talepler olması ve tespit edilen mevzuata aykırılıkların işverence uygun sürede giderilebileceğinin müfettişçe takdir edilmesi durumunda, teftişe ara verilmesi uygulamasına gidilmiş ve anılan süreç sonunda giderilmeyen mevzuata aykırılıklar ile ilgili olarak idari para cezası uygulanması önerilmiştir.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Bununla birlikte işverenin mevzuata aykırılıkları uygun sürede giderilebileceğine dair müfettişte kanaat oluşmaması durumunda ise teftiş tek aşamada tamamlanmış ve tespit edilen mevzuata aykırılıklarla ilgili olarak idari para cezası uygulanması önerilmiştir.

Teftişler ağırlıklı olarak 2 müfettişten oluşan heyetler tarafından, Nisan-Mayıs, Haziran-Temmuz, Ağustos-Eylül ve Ekim-Kasım olmak üzere toplam dört dönemde tamamlanmıştır. Bununla birlikte, 2025 yılı Ocak-Şubat-Mart aylarında, 2024 yılında yapı işyerlerinde gerçekleştirilen programlı teftişler ile ilgili hazırlanmış olan programlı teftiş raporları derlenerek teftiş faaliyetleri ve istatistiksel analizlerin yer aldığı işbu genel değerlendirme raporu hazırlanmıştır.

3. İSTATİSTİKLER

2024 yılında iş sağlığı ve güvenliği yönünden yürütülen teftişlerde, denetimi gerçekleştirilen işyerlerinde tespit edilen mevzuata aykırılıklar kapsamında iyileştirme oranı yaklaşık %79 olarak hesaplanmıştır.

3.1. İşyeri Bilgilerine İlişkin İstatistikler

“2024 Yılında Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden Yürütülecek Programlı ve Program Dışı Teftişlere İlişkin Uygulama Esasları” çerçevesinde teftiş programına alınan toplam işyeri sayısı 1.183, teftişi gerçekleştirilen işyeri sayısı 1.150, teftişi yapılamayan işyeri sayısı ise 33 (23 gayriaktif, 3 kapalı, 1 mükerrer işyeri, 1 adres değişikliği, 5 diğer sebeplerle teftişi yapılamayan) olmuştur.

İş sağlığı ve güvenliği yönünden teftişi yapılan işyerlerinde yürütülen iş sağlığı ve güvenliği hizmetleri ile ilgili olarak; 1.140 işyerinde iş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi, 4 işyerinde çocuk bakım yurdu, 4 işyerinde emzirme odası, 274 işyerinde iş sağlığı ve güvenliği kurulu bulundurulması gerektiği tespit edilmiştir.

3.2. Çalışan Bilgilerine İlişkin İstatistikler

2024 yılında 1.150 yapı işyerinde, iş sağlığı ve güvenliği yönünden yürütülen teftişlerde 27.468 erkek çalışan, 1.283 kadın çalışan olmak üzere toplam 28.751 çalışana, 63 çırak ve 2 stajyere ulaşılmış olup denetimi gerçekleştirilen işyerlerinde tespit edilen mevzuata aykırılıklar kapsamında iyileştirme oranı yaklaşık %79 olarak hesaplanmıştır.

Yapılan teftişlerde illere göre ulaşılan çalışan sayıları Tablo 4’te verilmiştir.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Tablo 4 2024 Yılı Programlı Teftişlerinde İllere Göre Ulaşılan Çalışan Sayıları

Teftiş Yapılan İl	Çalışan Sayısı	Teftiş Yapılan İl	Çalışan Sayısı	Teftiş Yapılan İl	Çalışan Sayısı	Teftiş Yapılan İl	Çalışan Sayısı
Adana	640	Bursa	1.389	Kastamonu	38	Osmaniye	54
Afyonkarahisar	62	Çanakkale	250	Kayseri	652	Rize	210
Aksaray	307	Çorum	230	Kırıkkale	155	Sakarya	229
Amasya	185	Denizli	885	Kırklareli	230	Samsun	226
Ankara	5874	Düzce	110	Kocaeli	784	Sivas	89
Antalya	848	Edirne	94	Konya	838	Tekirdağ	499
Aydın	1.082	Elazığ	214	Kütahya	381	Tokat	144
Balıkesir	312	Erzurum	232	Manisa	386	Trabzon	183
Bartın	74	Eskişehir	111	Mersin	160	Uşak	83
Batman	345	Giresun	136	Muğla	1.001	Van	253
Bilecik	92	Isparta	358	Nevşehir	105	Yalova	127
Bolu	52	İstanbul	4.709	Niğde	215	Yozgat	196
Burdur	78	İzmir	2.493	Ordu	221	Zonguldak	130

3.3. Teftiş Sonucuna İlişkin İstatistikler

3.3.1. Genel İstatistikler

Programlı teftiş sonucunda teftişi gerçekleştirilen 1.150 adet işyerinden 675 adet işyerine, tespit edilen mevzuata aykırılıklar için idari para cezası uygulanması önerilmiştir. 79 adet işyerinde ise işin durdurması yönünde karar verilmiştir.

Çalışma planı ile belirlenen 52 ilde teftiş programına alınan işyeri sayısı Tablo 5'te verilmiştir.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Tablo 5 İllere Göre Teftiş Programına Alınan İşyeri Sayısı

İl	Görev Verilen İşyeri Sayısı	İl	Görev Verilen İşyeri Sayısı	İl	Görev Verilen İşyeri Sayısı	İl	Görev Verilen İşyeri Sayısı
Adana	18	Bursa	67	Kastamonu	6	Osmaniye	2
Afyonkarahisar	5	Çanakkale	12	Kayseri	19	Rize	5
Aksaray	5	Çorum	6	Kırıkkale	4	Sakarya	14
Amasya	10	Denizli	11	Kırklareli	6	Samsun	14
Ankara	305	Düzce	6	Kocaeli	47	Sivas	4
Antalya	33	Edirne	6	Konya	45	Tekirdağ	26
Aydın	17	Elazığ	4	Kütahya	10	Tokat	6
Balıkesir	22	Erzurum	6	Manisa	20	Trabzon	6
Bartın	6	Eskişehir	13	Mersin	10	Uşak	6
Batman	10	Giresun	10	Muğla	21	Van	6
Bilecik	5	Isparta	10	Nevşehir	6	Yalova	9
Bolu	5	İstanbul	165	Niğde	5	Yozgat	6
Burdur	5	İzmir	104	Ordu	8	Zonguldak	6

3.3.2. Tespit Edilen Mevzuata Aykırılıklara İlişkin İstatistikler

Programlı teftişler dâhilinde tespit edilen mevzuata aykırılıkların mevzuat dayanağı olan kanun ve yönetmelikler, tespit edilen mevzuata aykırılık sayısı, giderilen mevzuata aykırılık sayısı ve giderilmeyen mevzuata aykırılık sayısı Tablo 6’ da yer almaktadır.

Tablo 6 Tespit Edilen Mevzuata Aykırılıklara İlişkin Bilgiler

Kanun/Yönetmelik Adı	İlk teftişte tespit edilen mevzuata aykırılık sayısı	Son teftişte yeni tespit edilen mevzuata aykırılık sayısı	Giderilen mevzuata aykırılık sayısı	Giderilmeyen mevzuata aykırılık sayısı	Giderilme oranı (%)
4857 sayılı İş Kanunu	-	9	-	9	-
6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu	633	71	584	120	92
6735 Sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu	4	12	-	16	-

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Kanun/Yönetmelik Adı	İlk teftişte tespit edilen mevzuata aykırılık sayısı	Son teftişte yeni tespit edilen mevzuata aykırılık sayısı	Giderilen mevzuata aykırılık sayısı	Giderilmeyen mevzuata aykırılık sayısı	Giderilme oranı (%)
Çalışanların Gürültü İle İlgili Risklerden Korunmalarına Dair Yönetmelik	1	-	1	-	100
Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik	2	-	2	-	100
Çalışanların Patlayıcı Ortamların Tehlikelerinden Korunması Hakkında Yönetmelik	17	3	16	4	94
İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği	3.593	196	3.105	684	86
İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik	84	2	78	8	93
İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği	62	2	57	7	91
İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Hakkında Yönetmelik	58	4	58	4	100
İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği	327	8	299	36	91
İşyeri Hekimi ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik	131	6	126	11	96
İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik	606	4	573	37	95
Kadın Çalışanların Gece Postalarında Çalıştırılma Koşulları Hakkında Yönetmelik	1	-	1	-	100
Kimyasal Maddelerle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik	12	3	9	6	75
Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerlerinde Kullanılması Hakkında Yönetmelik	197	40	168	69	85
Sağlık ve Güvenlik İşaretleri Yönetmeliği	27	5	23	9	85
Tozla Mücadele Yönetmeliği	18	-	18	-	100
Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği	12.681	458	10.109	3.030	80
Toplam	18.454	814	15.227	4.050	83

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Programlı teftiş kapsamında toplam 79 adet işyerinde durdurma kararı uygulanmış olup, durdurulan işyeri sayısının illere göre dağılımı Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7 Durdurulan İşyeri Sayısının İllere Göre Dağılımı

İl	Durdurulan İş Yeri Sayısı
Aksaray	1
Ankara	23
Antalya	1
Aydın	4
Bolu	3
Bursa	3
Çanakkale	3
Çorum	1
Giresun	3
Isparta	1
İstanbul	14
İzmir	8
Kayseri	4
Kocaeli	3
Konya	2
Ordu	1
Tekirdağ	3
Yalova	1
Toplam	79

Teftişlerde tespit edilen mevzuata aykırılıklardan giderilmeyenler için idari para cezası önerilmiş olup idari para cezalarına ait bilgiler Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8 Tespit Edilen Mevzuata Aykırılıklara İlişkin Önerilen İdari Para Cezası

Kanun/Yönetmelik Adı	Giderilmeyen Mevzuata Aykırılık Sayısı	İdari Para Cezası
4857 sayılı İş Kanunu	9	953.629
6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu	120	5.070.326
6735 Sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu	16	1.946.816

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Kanun/Yönetmelik Adı	Giderilmeyen Mevzuata Aykırılık Sayısı	İdari Para Cezası
Çalışanların Patlayıcı Ortamların Tehlikelerinden Korunması Hakkında Yönetmelik	4	145.365
İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği	684	17.734.564
İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik	8	266.503
İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği	7	102.967
İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Hakkında Yönetmelik	4	145.365
İş sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği	36	969.102
İşyeri Hekimi ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik	11	387.763
İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik	37	787.395
Kimyasal Maddelerle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik	6	181.707
Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerlerinde Kullanılması Hakkında Yönetmelik	69	1.780.725
Sağlık ve Güvenlik İşaretleri Yönetmeliği	9	290.731
Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği	3030	75.420.351

3.3.3. Suç Duyurusu ve İhbarlar

Teftişlerde tespit edilen mevzuata aykırılıklar nedeniyle ilgili yasal dayanaklar çerçevesinde kurum ve kuruluşlara yapılan suç duyurusu ve ihbarlara ilişkin bilgiler Tablo 9’da verilmiştir.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Tablo 9 Suç Duyurusu ve İhbarlara İlişkin Bilgiler

Tespit Edilen Durum	Kanuni Dayanak (Kanun Md. vb.)	Tespit Yapılan İşyeri Sayısı	Suç Duyurusunda Bulunulan Kurum/Kuruluş
Durdurma kararına muhalefet	5326 sayılı Kabahatler Kanunu (Md.15)	7	-İlgili Cumhuriyet Başsavcılığı
Yabancı uyruklu çalışan	6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu (Md.6/2)	10	- Göç İdaresi Başkanlığı - Gelir İdaresi Başkanlığı -Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı

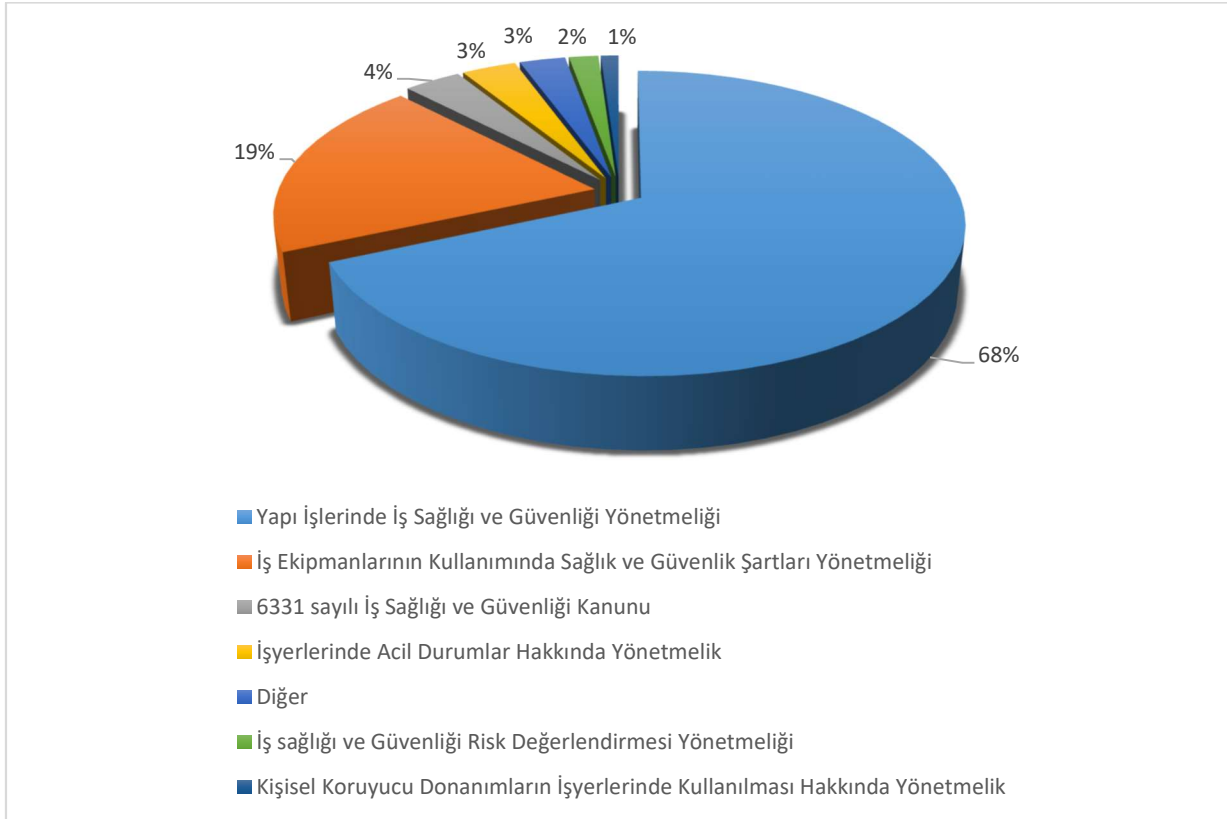

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

III. BÖLÜM MEVZUATA AYKIRILIKLAR

İşyerlerinde tespit edilen mevzuata aykırılıkların analizi yapıldığında; tespit edilen mevzuata aykırılıkların; %3'ünü "6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu", %68'ini "Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği", %20'sini "İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği", %3'ünü "İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik", %2'sini "İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği", %1'ini "Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerinde Kullanılması Hakkında Yönetmelik" konu başlıklarının oluşturduğu, %3'lük dilimin ise 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun ilgili diğer yönetmeliklerinin toplamına karşılık geldiği görülmektedir.

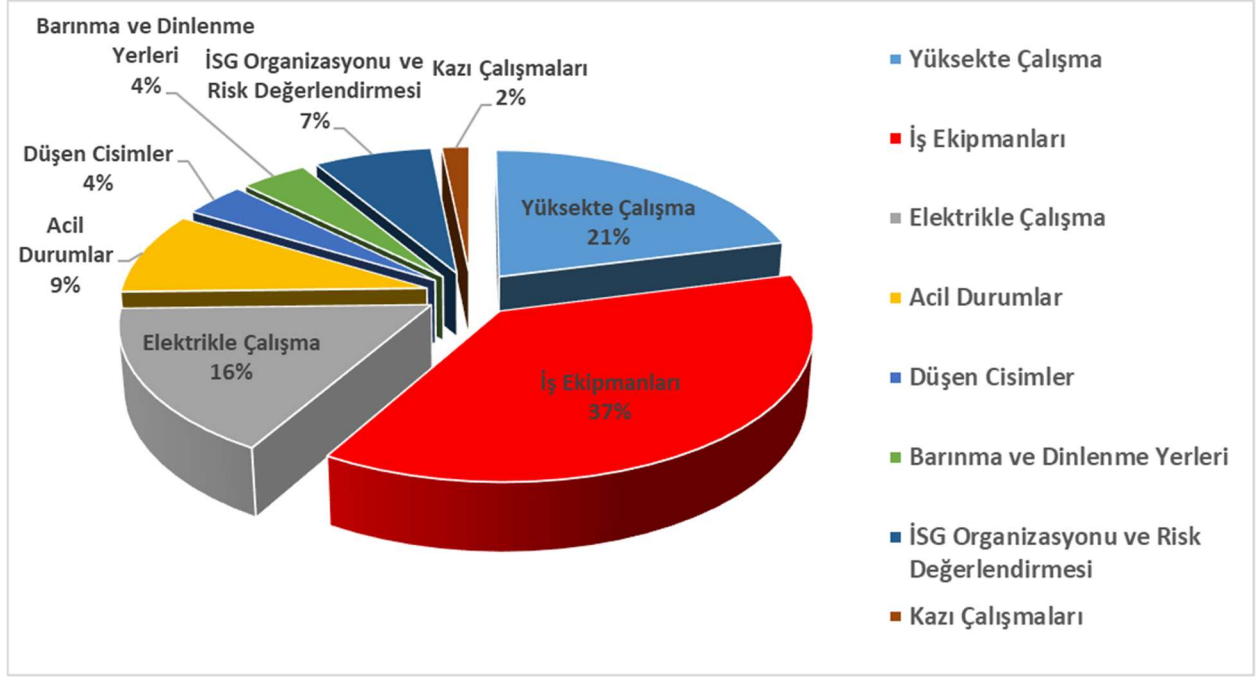
Tespit edilen mevzuata aykırılıkların ilgili yönetmeliklerinin oransal dağılımı Şekil 10'da, konu bazında oransal dağılımına ise Şekil 11'de yer verilmiştir.

Şekil 10 Tespit Edilen Mevzuata Aykırılıkların İlgili Yönetmeliklerinin Oransal Dağılımı

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Şekil 11 2024 Yılında Yürütülen Programlı Teftiş Kapsamında Tespit Edilen Mevzuata Aykırılıkların Konu Bazında Dağılımı

Yapı işyerlerinde yürütülen programlı teftişlerde tespit edilen mevzuata aykırılıklar uygulama esaslarında belirlenen konu başlıklarına göre değerlendirildiğinde; %37'sini “İş Ekipmanları”, %21'ini “Yüksekte Çalışma”, %16'sını “Elektrikle Çalışma”, %9'unu “Acil Durumlar” başlıklarının oluşturduğu görülmektedir.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

IV. BÖLÜM SONUÇ

1. TEFTİŞ SONUÇLARI HAKKINDA GENEL DEĞERLENDİRME

2024 yılında yapı işyerlerinde programlı teftişler, Rehberlik ve Teftiş Başkanlığının “2024 Yılında Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden Yürütülecek Programlı ve Program Dışı Teftişi Uygulama Esasları” doğrultusunda, Nisan-Mayıs, Haziran-Temmuz, Ağustos-Eylül, Ekim-Kasım aylarında olmak üzere 4 dönem boyunca 52 ilde 80 iş müfettişi ile 1.150 yapı işyerinde gerçekleştirilmiştir.

2. Bölüm’de detaylı olarak açıklandığı üzere programlı teftiş kapsamında yürütülen bazı teftişler tek aşamada bazıları ise ikinci aşamada tamamlanmıştır. İlk aşama teftişte tespit edilen mevzuata aykırılıkların 2. aşama teftişte işveren tarafından giderilme (iyileştirme oranı) oranı %83’dür. Ancak yapı işyerlerinde imalat ilerledikçe, alınması gereken iş sağlığı ve güvenliği önlemleri değişiklik gösterebileceğinden 2 aşamalı teftişlerde yeni tespitler de yapılmaktadır. Bu bağlamda 2. aşama teftişlerde yeni mevzuata aykırılık tespiti de mümkün olduğundan anılan teftiş neticesinde tespit edilen yeni mevzuata aykırılıklar da dâhil edilerek yapılan hesaplama neticesinde teftişlerin sonucundaki tespit edilen mevzuata aykırılıklar kapsamında **iyileştirme oranının %79** olduğu görülmüştür.

Yapı işyerlerinde yürütülen programlı teftişlerde tespit edilen mevzuata aykırılıklar uygulama esaslarında belirlenen konu başlıklarına göre değerlendirildiğinde; %37’lik oran ile en fazla mevzuata aykırılık tespit edilen konu başlığının “İş Ekipmanları” olduğu, onu %21’lik oran ile “Yüksekte Çalışma” ve %16’lık oran ile “Elektrikle Çalışma” başlıklarının takip ettiği görülmüştür.

Programlı teftişlerde ilk aşamada tespit edilen ve ikinci aşama teftişler sonucunda giderilmediği tespit edilen mevzuat aykırılıkların nedenlerinin; yapı işyerlerinde üretime ve imalata yönelik faaliyetlerin hızlı bir şekilde yürütülmesi sonucu daha önce alınan iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin kalıcılığının ve sürekliliğinin sağlanmaması, iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınması süreci ile işyerindeki üretim/imalat hızı arasında eş zamanlılık olmaması, işyerlerinde asıl işveren ile alt işverenler arasındaki koordinasyonun tam olarak sağlanamaması, işverenin veya işveren tarafından görevlendirilen kişilerin tam zamanlı olarak yapı alanında bulunmamasından dolayı gözetim ve denetim eksikliğinin bulunması, işverenin veya işveren tarafından görevlendirilen kişilerin iş sağlığı ve güvenliği kültürüne karşı yeterli duyarlılığı göstermemesi, alt işveren çalışanlarının değişim sıklığının fazla olması ve çalışanların işe giriş çıkışlarında yaşanan yoğunluk, yapı işlerinin kısa süreli ve geçici işler olması nedeniyle iş sağlığı ve güvenliği bakımından yeterli özenin gösterilmemesi olduğu değerlendirilmektedir.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Yapı işyerlerinde ciddi yaralanma ve ölüme sebebiyet verebilecek iş kazaları ile ramak kala olaylar hakkında farkındalığın artırılması için bilgilendirme ve eğitim faaliyetlerinin belirli aralıklarla etkin ve verimli bir şekilde düzenlenmesi, ayrıca çalışan değişim sıklığının ve işyeri ortamının sürekli değişmesi nedeniyle iş sağlığı ve güvenliği şartlarının sürdürülebilirliğini sağlamak üzere iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemlerinin işyerlerinde uygulanması gerekmektedir.

2. İŞ MÜFETTİŞLERİNİN DEĞERLENDİRME VE GÖRÜŞLERİ

Çalışma yaşamında iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanabilmesi için öncelikle toplumda iş sağlığı ve güvenliği bilincinin oluşması gerekmektedir. Düzenlemeler mevzuat ile hukuki güvence altına alınsa da iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin uygulamaların etkinliği ancak iş güvenliği kültürünün oluşturulması ile sağlanacaktır. Toplumda iş güvenliği kültürünü oluşturabilmek adına birçok yasal düzenleme yapılmakta ve bu düzenlemelere uyulup uyulmadığı da denetlenmektedir. Bunun yanı sıra iş sağlığı ve güvenliği konusunun işyerlerindeki önemi ülkemizde gün geçtikçe daha iyi anlaşılmaktadır. İş sağlığı ve güvenliği kültürü çocuklara küçük yaşlarda verilmeli ve bu bilinçlendirmeye ilkökul çağında başlanmalıdır. Böylece yeni nesiller iş sağlığı ve güvenliği konusunda daha bilinçli ve farkındalığı yüksek bireylerden oluşacaktır. Ayrıca üniversitelerin inşaat mühendisliği, inşaat teknikerliği, yapı öğretmenliği, mimarlık, vb. fakülte ve bölümlerinin ders müfredatlarında iş sağlığı ve güvenliğine zorunlu ders olarak yer verilmesinin, bu konudaki bilinçlenmenin sahaya yansımaya katkısının olacağı düşünülmektedir.

İşyerlerinde yapılan teftişlerde ilk dikkati çeken husus; en kısa sürede inşaatın tamamlanmaya çalışılması, genellikle iş sağlığı ve güvenliğinin öncelik olarak değerlendirilmemesi, çoğu işyerinde ise teftiş yapılana dek herhangi bir önlem alınmadan çalışmalara başlanması ve devam edilmesidir. Özellikle yapı işyerindeki işverenlerde, iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınması için işyerine müfettişin denetim için gelmesinin beklendiği ve günün sonunda nasıl olsa tespit edilecek mevzuata aykırılıkların tamamlanabilmesi için müfettiş tarafından süre verileceği düşüncesinin olduğu görülmüştür. Yapı işlerinin genellikle kısa sayılabilecek sürelerde bitmesi ve işveren tarafından geçici işyeri olarak değerlendirilmesi sebebiyle bir sanayi tesisinde iş güvenliğine gösterilen özene, yapı işyerlerinde rastlamak mümkün olmamaktadır. Teftişlere ara verildiği durumlarda genel olarak tespit edilen mevzuata aykırılıkların verilen süre içerisinde giderilmesi sağlansa bile, teftişin sonlandırılmasına müteakip işverenler tarafından bu önlemlerin sürekliliğinin sağlanmadığı ve eski çalışma düzenine dönüldüğü görülmektedir.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Ayrıca yapı sektöründe bazı çalışanların kişisel koruyucu donanım kullanmak istemedikleri, zorunluluktan dolayı kullandıkları gözlemlenmiştir. Kişisel koruyucu donanımın faydaları ve kullanımının gerekliliği hakkında çalışanlara sürekli eğitim verilmelidir.

Bilindiği üzere, iş müfettişlerinin çalışma ortamına yönelik tespitleri, mevcut mevzuat çerçevesinde ve teftiş süresince belirli bir döneme ait yapılan gözlemler ve incelemelerle sınırlıdır. Yapı işlerinde işyeri çalışma ortamı sürekli değişmektedir. İşyerinde mevcut ve ortaya çıkması muhtemel riskleri belirleyecek, bunlara karşı uygun koruma tedbirlerini planlayacak ve hayata geçirecek olan işverenlerdir. Teftişlerde işyerinde mevzuata aykırılık bulunmadığının tespit edilmiş olması, o işyerinde teftişlerden sonra hatta teftiş sürecinde dahi kaza olmayacağı anlamına gelmemektedir. Yapı işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinde istikrar için esas olan; işverenler tarafından işlerliği olan iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemi ve organizasyonun kurulması, iş sağlığı ve güvenliği alanında belirli politika ve hedefler doğrultusunda belirlenecek tehlike ve risklerin en hızlı şekilde etkili önlemlerle ortadan kaldırılması ve bu sistemin etkinliğinin sağlanmasıdır. İşyerlerinde etkili ve kalıcı önlemlerin alınabilmesi için kullanılan ekipmanların ve koruyucu donanımların ulusal ve uluslararası standartlara uygunluğu, iş ekipmanlarının çağın gerekliliklerine uygun teknolojiye sahip olması oldukça önemlidir. Standartlara uygun ürün kullanımı, işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği seviyesinin iyileştirilmesine büyük katkı sağlayacaktır. Bazı işyerlerinde işverenlerin bu konuya yaklaşımı olumlu olduğu halde, ekonomik vb. sebeplerle standartlara uygun ekipman ve koruyucu donanım temininde zorluklar yaşandığı da gözlemlenmektedir.

Teftişlerde belirgin olarak asıl işveren çalışanlarının iş sağlığı ve güvenliği koşullarının, alt işveren çalışanlarına nazaran daha iyi şartlarda olduğu, alt işveren sayısı arttıkça işyerinde iş sağlığı ve güvenliği koşullarının iyileştirilmesi amacıyla yapılan çalışmalarda koordinasyonun sağlanmasının güçleştiği, bu durumun da işyerinde iş sağlığı ve güvenliğini olumsuz etkilediği gözlemlenmiştir.

3.1. Mevzuatla İlgili Öneriler

Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliğinin 8'inci maddesinin 2'nci bendinde “İşveren veya proje sorumlusu, yapı işine başlamadan önce projenin hazırlık aşamasında, sağlık ve güvenlik planını hazırlar veya hazırlanmasını sağlar.” hükmü yer almaktadır. Söz konusu yükümlülük 2003 yılından bu yana yapı işyerleri için bir gereklilik olmasına rağmen, işyerlerinde bu planların hazırlanmadığı görülmektedir.

Yönetmelikte de belirtildiği üzere bu plan; muhtemel risklerin değerlendirilip yapı işi süreci boyunca sağlık ve güvenlik ile ilgili alınacak tedbirlerin, organizasyon yapısının, çalışma yöntemlerinin ve bunlara ilişkin işlerin ne zaman ve kim tarafından yapılması gerektiğinin belirlendiği, aynı yapı sahasında

T.C.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI

Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

faaliyet gösterecek farklı işverenler, alt işverenler, kendi nam ve hesabına çalışan kişiler ve farklı çalışma ekipleri arasında sağlık ve güvenliğe dair hususların koordinasyonunun sağlanması amacıyla hazırlanması gereken bir plandır. Daha da önemlisi sağlık ve güvenlik planının yapım faaliyetleri başlamadan önce, proje hazırlık döneminde yapılması gerekmektedir.

Bunun yanı sıra, farklı kurumları da ilgilendirdiğinden diğer mevzuatlarda yapılacak değişikliklerle yapım işinin başlayabilmesi (yapı ruhsatı alınabilmesi) için sağlık ve güvenlik planı hazırlanmış olmasının bir ön şart haline getirilmesi ve yapı denetim kuruluşlarının söz konusu planlara ve sözleşmelere erişebilmelerinin sağlanması hususunda gerekli yasal düzenlemelerin yapılmasının yerinde olacağı değerlendirilmektedir.

3.2.Kurum/Kuruluşlar ile ilgili Görüşler

4708 sayılı Yapı Denetimleri Hakkında Kanun'un 2/f maddesinde yapı denetim kuruluşlarının görevleri arasında; "İşyerinde çalışmaların, iş sağlığı ve güvenliği mevzuatına göre düzenlenmesi gereken sağlık ve güvenlik planına uygun olarak yapıldığını kontrol etmek ve gerekli tedbirlerin alınması için yapı müteahhidini yazılı olarak uyarmak, uyarıya uyulmadığı takdirde durumu ilgili Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğüne bildirmek." yükümlülüğü de yer almaktadır. Bu konuyla ilgili olarak yapı denetim kuruluşlarının bu yükümlülüklerini yerine getirme konusunda farkındalıklarının artırılması için çalışmalar yapılmalıdır.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu uyarınca işyerlerinde görevlendirilmesi zorunlu bulunan iş güvenliği uzmanlarının tehlike ve risk unsurlarına ilişkin yaklaşımları, iş sağlığı ve güvenliği kapsamında yürütülen rehberlik ve gözetim faaliyetlerinin etkinliğini doğrudan etkilemektedir. Uzmanların mesleki branş farklılıkları dikkate alındığında, tehlike ve risk algılarının aynı düzeyde olması beklenememektedir. Bu çerçevede, özellikle ölümle sonuçlanan iş kazalarının yüksek oranda görüldüğü inşaat, maden ve metal gibi yüksek riskli sektörlerde başlamak üzere, işyerlerinde görevlendirilecek iş güvenliği uzmanlarının sektörlerin ihtiyaçlarıyla uyumlu branşlardan seçilmesinin kademeli olarak zorunlu hale getirilmesinin gerekli olduğu değerlendirilmektedir.

Yapı işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği kültürünün etkin ve verimli bir şekilde oluşturulması sadece gerçekleştirilen teftişler neticesinde ulaşabilecek bir sonuç değildir. İş sağlığı ve güvenliği konusunda katkıda bulunabilecek tüm taraflar (iş güvenliği uzmanları, işyeri hekimleri ve konuyla ilgisi olan diğer sosyal taraflar vb.) ile birlikte çalışılması, yapı işyerlerinde ulaşılması hedeflenen iş sağlığı ve güvenliği kültürünün oluşması ve iş sağlığı ve güvenliği konusunda yeni anlayışlar ortaya çıkması konusunda büyük faydalar sağlayacaktır.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

KAYNAKÇA

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, T.C. Resmi Gazete, 28339, 30/06/2012

4857 sayılı İş Kanunu, T.C. Resmi Gazete, 25134, 10/06/2003

4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun, T. C. Resmi Gazete, 24461, 13/7/2001

Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği, T.C. Resmi Gazete, 28786, 05/10/2013, T.C. Resmi Gazete, Değ.30642.4.M, 31/12/2018

2015/4 sayılı Genelge eki İş Teftiş Rehberi

2023 Yılında Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden Yürütülecek Programlı ve Program Dışı Teftişi Uygulama Esasları

T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Sosyal Güvenlik Kurumu Yıllık İstatistikleri, 2012-2022

Adana, Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlıklarında 2023 Yılı Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Programlı Teftişleri Kapsamında Görevlendirilmiş Müfettişlerin Teftişlerinden Elde Edilen Veriler